

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par Patērētāju politika pēc ES paplašināšanās

(2005/C 221/24)

2003. gada 17. jūlijā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar tās iekšējā reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt atzinumu par: Patērētāju politika pēc ES paplašināšanās

Iekšējā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa, kurai bija uzdoti sagatavošanas darbi par šo jautājumu, pieņēma atzinumu 2004. gada 8. septembrī. Ziņotājs bija **PEGADO LIZ kgs.**

Savā 414. plenārajā sesijā, kas notika 2005. gada 9. un 10. februārī (2005. gada 10. februāra sanāksmē) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ar 95 balsīm "par" un 2 atturoties pieņēma šādu atzinumu:

1. Ievads — Pamatojums

1.1 ES paplašināšanās, kad tai vienlaicīgi pievienojas desmit jaunas dalībvalstis, rada ne tikai kvantitatīva rakstura problēmas.

Visaptveroša analīze par jauno dalībvalstu pievienošanās ietekmi uz Eiropas Savienības struktūru un tās darbību bija viens no Eiropas Konventa pamatuzdevumiem, un tas kalpo par pamatojumu virknei iniciatīvu, kas izklāstītas konstitūcijas projektā.

Paplašināšanās pieprasa aizsākt diskusiju arī sektorālās politikas līmenī par tās ietekmi uz dažādiem saistītajiem sektoriem (¹).

1.2 Kas attiecas uz ES patērētāju aizsardzības politiku un saistītajiem likumiem, līdz šim tomēr nav sistemātiski, padziļināti apspriestas nedz paplašināšanās kvalitatīvās sekas, nedz iespējamās izmaiņas un korekcijas, kas izriet no patērētāju aizsardzības politikas un likumu piemērošanas jaunajam, aptuveni 500 miljonu patērētāju tirgum.

1.2.1 Tomēr 2003.gada 14. un 15.martā Saloniku pilsētā notikušās EESK līdzorganizētās sanāksmes laikā tika uzsvērts, ka paplašināšanās rezultātā varētu būtiski mainīties patērētāju aizsardzības politikas vadlīnijas, kas skartu pat EK Dibināšanas līgumu, kā arī konkrētas jauno patērētāju aizsardzības pasākumu metodes, kas padarītu to piemērošanu efektīvāku un pietiekoši saskaņotu visā Eiropā, kaut gan atšķirības dalībvalstu likumdošanā nenovēršami pieaugs.

1.3 Patiesi, runa ir par "kvalitatīvu lēcieni" — jaunu patērētāju interešu aizsardzības, aizstāvības un veicināšanas veidu, nodrošinot patērētāju informētību un līdzdalību, to interešu pārstāvību visos politisko lēmumu pieņemšanas līmeņos, jaunā kopainā ar pretrunīgiem raksturlielumiem, īpatnām patērētāju ierazām un paradumiem, atšķirīgām kultūras tradīcijām, atšķirīgiem likumiem un rīcības modeļiem.

(¹) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai (EESK) ir bijusi iespēja iztirzāt visus šos jautājumus, formulējot virkni atzinumu, no kuriem jāatzīmē sekojoši:

- "Kohēzijas politikas nākotne paplašināšanās kontekstā un pāreja uz zināšanām balstītu sabiedrību", ziņojuma sniedzējs MALOSSE kungs, OV C 241, 07.10.2002;
- "Paplašināšanas ekonomiskā un sociālā ietekme kandidātvalstīs", ziņojuma sniedzēji: DIMITRIADIS kungs un BELABED kundze, OV C 85, 08.04.2003;
- "Paplašināšanās ietekme uz Eiropas monetāro savienību", ziņojuma sniedzējs VEVEER KUNGS, OV C 61, 14.03.2003;
- "Eiropas Savienības paplašināšanās ietekme uz vienoto tirgu", ziņojuma sniedzēja BELABED kundze, OV C 85, 08.04.2003;
- "Transports un paplašināšanās" (CES 1032/2002), ziņojuma sniedzējs KIELMAN kungs, OV C 61, 14.03.2003;
- "Pirmsiestāšanās finansiālā palīdzība", ziņojuma sniedzējs WALKER kungs, OVC 61, 14.03.2003;
- "ES paplašināšanās: ekonomisko kritēriju izpildes problēma, kas jārisina kandidātvalstīm pievienošanās procesā", referents VEVEER kungs, OV C 193, 10.07.2001;
- "Eiropas Savienības paplašināšanās austrumu virzienā un mežsaimniecības sektors", referents KALLIO kungs, OV C 149, 21.06.2002.

1.4 Tādējādi šī iniciatīvas atzinuma mērķis ir rosināt pēc iespējas detalizētāk apspriest paplašināšanās ietekmi uz patērētāju aizsardzības politiku un likumiem, kā rezultātā varētu izstrādāt priekšlikumus patērētāju aizsardzības politikas vadlīnijām laikposmam pēc jauno dalībvalstu pilnīgas integrācijas vai iespējamām izmaiņām Kopienas *acquis* patērētāju interešu aizsardzībai, aizstāvībai, veicināšanai un patērētāju līdzdalības nodrošināšanai, vai, nepieciešamības gadījumā, pat jaunām likumdošanas iniciatīvām.

2. Metodoloģija un sagatavošanās darbs

2.1 Lai izstrādātu šo atzinumu, bija nepieciešams iegūt pēc iespējas precīzāku informāciju par ES tiesību piemērošanas grūtībām jaunajās dalībvalstīs.

2.2 Šim nolūkam tika nosūtītas divas aptaujas anketas dažādiem šīs jomas atbildīgajiem, īpaši no pievienotajās valstīm: no sabiedriskās pārvaldes, patērētāju aizsardzības organizācijām un dažām profesionālajām organizācijām, kuras stāv ciešā kontaktā ar patērētāju pusi. Bez tam, 2003. gada 2. decembrī tika sarīkota noklausīšanās, kurā aktīvi piedalījās daudzi viesi.

2.3 Balstoties uz noklausīšanās rezultātiem un aptaujas atbilžu analīzi kā arī divpusējiem kontaktiem, kas izveidojās darba gaitā, atzinuma ietvaros iespējams izdarīt secinājumus un formulēt ieteikumus iespējamo izmaiņu iestrādei patērētāju politikas vadlīnijās pēc paplašināšanās.

3. “Patērētāju pārstāvības organizāciju” definīcija kā pamats patērētāju interešu un patērētāju līdzdalības veicināšanai

3.1 Pastāv vienprātība attiecībā uz to, ka ikvienas patērētāju aizsardzības politikas primārajam mērķim atbilstoši šodienas reālajai situācijai paplašinātajā vienotajā tirgū jābūt — aizvien vairāk veicināt patērētāju kā “tirgus partneru” lomu, tādējādi sekmējot līdzekļu un mehānismu izveidi līdzdalības nodrošināšanai politikas vadlīniju izstrādē, kas vistiešāk skar patērētājus (¹).

3.2 Lai gan šī mērķa realizācijai valdības, reģionālajām un valstiskajām organizācijām dažādās dalībvalstīs un arī dažādu Kopienas institūciju un organizāciju departamentu struktūrvienībām ir svarīga loma, ir vispār pieņemts, ka patērētāji paši pēc savas iniciatīvas, savā savienībā un asociācijā izlemj to, kāds būtu labākais veids, kā sagatavoties savu interešu aizsardzībai un reprezentēšanai, kā arī savai dalībai diskusijā un tos interesējošo politisko virzienu noteikšanā dažādos politisko un likumdošanas lēmumu līmeņos.

3.3 Šajā jomā galvenais princips var būt tikai pilna organizācijas kapacitātes un autonomijas un patērētāju pārvaldes atzīšana, lai tie spētu lokālā, reģionālā, valstiskā, Kopienas un starptautiskā līmenī izveidot un pievienoties asociācijās un federācijās ar mērķi nodrošināt atbilstošu savu interešu reprezentēšanu un savu dalību visās lietās, kur tiek pieņemti viņus interesējoši lēmumi.

No likumdevēja gan nacionālajā, gan Kopienas līmenī ir atkarīgs tas, kā un vai šī prasība tiek ievērota.

(¹) Skat. Padomes 2002. gada 2. decembra Rezolūcijas “Par Kopienas patērētāju aizsardzības politikas stratēģiju 2000.–2006. gadam” (OV C 11, 17.01.2003, 1.lpp) 14. pantu, kas skan šādi: “AICINĀJUMS KOMISIJAI UN DALĪBVALSTĪM: 14. Atbalstīt patērētāju pārstāvības organizācijas, ļaujot tām neatkarīgi veicināt patērētāju interešu aizsardzību gan Kopienas, gan valsts līmenī un izrādīt ietekmi, veidojot, piemēram, vienlīdzīgu dialogu ar biznesa sektoru un piedaloties Kopienas politisko lēmumu pieņemšanas procesā. Šī uzdevuma risinājums – uz kapacitātes palielināšanu vērstu projektu izstrāde nolūkā stiprināt patērētāju pārstāvības organizācijas, kur tas nepieciešams, kā arī izglītojošu instrumentu izstrāde konkrētiem pārrobežu sadarbības aspektiem”.

3.4 Noteikt Kopienas līmenī nosakošos parametrus, kas garantē, ka patērētāju organizācijas pēc pašu iniciatīvas ievēro demokrātiskas darbības un dibināšanas pamata principus, kas savukārt nodrošina, ka patērētāji ir atbilstoši un neatkarīgi pārstāvēti.

3.4.1. Šajā ziņā daži Kopienas noteiktie kritēriji, kas nosaka patērētāju organizāciju un asociāciju pārstāvniecības parametrus tā, lai tos varētu salīdzināt visā Kopienas teritorijā⁽¹⁾, tikuši uzskatīti par nepietiekamiem.

3.4.2. Šajā aspektā Eiropas Savienība dažādiem specifiskiem mērķiem ir noteikusi dažādus kritērijus patērētāju pārstāvošo organizāciju atpazīstamībai, piemēram, tos, kas izmantoti 1998. gada 19. maija Direktīvā 98/27/EC par darbību pārtraukšanu⁽²⁾.

3.4.2.1 Tomēr šie kritēriji ir saistīti ar dalībvalstu "administratīvajiem" lēmumiem, tādējādi tie nevar būt izmantoti par pamatu vienotas patērētāju reprezentatīvas asociācijas vai organizācijas definīcijai, kas būtu identiska un salīdzināma dažādās dalībvalstīs iekšējā vienotā tirgus teritorijā.

⁽¹⁾ Tiek īpaši attiecināts uz 2003. gada 8. decembra Lēmuma 20/2004/EC 7. panta 2. un 3. punktā minētajiem noteikumiem par daļas izveidi, kas atbildīga par Kopienas darbību finansēšanu, lai atbalstītu patērētāju politiku no 2004. gada līdz 2007. gadam.

⁽²⁾ 2. Finansiāla veicināšana 16. pasākumam var tikt subsidēta Eiropas patērētāju organizācijām, kas:

- a) ir nevalstiskas bezpeļņas organizācijas, brīvas no interešu konfliktiem par industriālajiem, komerciālajiem, profesionālajiem vai cita veida plāniem, un kuru darbības un galvenie mērķi ir veselības aizsardzības veicināšana, patērētāju ekonomisko interešu drošība Kopienā;
- b) ir tikušas deleģētas kā patērētāju interešu pārstāves Kopienas līmenī caur patērētāju valstiskajām organizācijām no vismaz puses Eiropas dalībvalstīm, kas reprezentē patērētājus saskaņā ar valstisko darbību likumiem un kas ir aktīvas valstiskā vai reģionālā utt. līmenī un ir devušas Komisijai pietiekami daudz paskaidrojumu par dalībniekiem, iekšējiem likumiem un finansiālajiem līdzekļiem.

3. Finansiāls atbalsts 16. pasākumam var tikt subsidēts Eiropas patērētāju organizācijām, kas:

- a) ir nevalstiskas bezpeļņas organizācijas, brīvas no interešu konfliktiem par industriālajiem, komerciālajiem, profesionālajiem vai cita veida plāniem, un kuru darbības un galvenie mērķi ir patērētāju interešu pārstāvēšana normalizēšanas procesā Kopienas līmenī;
- b) tikušas deleģētas divās trešdaļās dalībvalstu, lai pārstāvētu patērētāju intereses Eiropas līmenī:
- dalībvalstu patērētāju valstiskajām organizācijām, vai ja šādu organizāciju nav,
- caur Dalībvalstu patērētāju pārstāvnieciskajām valstiskajām organizācijām, saskaņā ar valstisko darbību likumiem, un kas ir aktīvas valstiskā līmenī."
- (par šo tēmu skatīt Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas atzinumu, ko sniedzis HERNÁNDEZ BATALLER kgs INT /108) 17.07.2003. , OV C 234, 30.09.2003.).

⁽²⁾ Skatīt OV L 166 51.lpp., kurā teikts šādi:

"3. pants

Instances, kas tiesīgas veikt darbību

Šīs direktīvas ietvaros ar "tiesīgu instanci" saprot visus orgānus vai organizācijas, kas savlaicīgi izveidotas saskaņā ar tās dalībvalsts tiesībām, kurai ir tiesiskas intereses likt ievērot 1. pantā minētos noteikumus, jo īpaši:

- a) viena vai vairākas sabiedriski neatkarīgas instances, tieši atbildīgas par 1. pantā minēto interešu aizsardzību dalībvalstīs, kur tādas instances pastāv un/vai
- b) organizācijas, kuru mērķis ir aizsargāt 1. pantā minētās intereses, saskaņā ar valsts likumdošanā fiksētajiem kritērijiem".

Vai tā aktuālajā modificētajā versijā

"3. pants

Instances, kas tiesīgas veikt darbību

Šīs direktīvas ietvaros ar "tiesīgu instanci" saprot visus orgānus vai organizācijas, kas savlaicīgi izveidotas saskaņā ar tās dalībvalsts tiesībām, kurai ir tiesiskas intereses likt ievērot 1.pantā minētos noteikumus, jo īpaši:

- a) viena vai vairākas sabiedriski neatkarīgas instances, tieši atbildīgas par 1. pantā minēto interešu aizsardzību dalībvalstīs, kur tādi organismi pastāv un/vai
- b) "organizācijas, kuru mērķis ir aizsargāt 1. pantā minētās interese, saskaņā ar valsts likumdošanā noteiktajiem kritērijiem".

3.5. Ir noteiktas vairākas pazīmes, mēģinot definēt vienotu koncepciju par to, ko "pārstāvnieciska patērētāju asociācija" nozīmē, galvenokārt:

- a) tai jābūt juridiskai personai ar tiesībām iesniegt sūdzību tiesā;
- b) tai jābūt bezpeļņas organizācijai;
- c) galvenajam mērķim, kas ierakstīts statūtos, jābūt vispārīgai patērētāju interešu pārstāvības aizstāvībai (galvenās interešu asociācijas) vai to biedru, patērētāju, preču lietotāju vai noteikto dienestu (specifisko interešu asociāciju) aizsardzībai un pārstāvībai;
- d) asociācijas orgāniem jābūt ievēlētiem brīvi, balsojot visiem dalībniekiem aizklātās vēlēšanās;
- e) tai jābūt finansiāli autonomai;
- f) tai jābūt neatkarīgai no politiskas un ekonomiskas varas, uzņēmējdarbības un uzņēmējdarbības organizācijām (kas darbojas tirgus piedāvājuma pusē).

3.5.1 Vienlīdz tika ieteikts, ka kooperatīvu sabiedrības, īpaši patērētāju kooperatīvi, jāpadara vienlīdzīgas ar patērētāju asociācijām⁵.

3.5.2 Pie tam tika apskatīta iespējamība pieprasīt, lai pārstāvnieciskās asociācijas tiktu oficiāli atzītas no pilnvaroto valsts instanču puses dalībvalstīs; pret to tika iebilsts, ka patērētāju asociāciju atbalstam ir jānotiek pēc to tehniskajām īpašībām un darba rezultātiem un ne tikai pēc to atzīšanas no nacionālo valstu iestāžu puses.

3.6 Šī jautājuma jutīguma dēļ Komiteja, atzīstot, ka šis jautājums ir svarīgs, uzskata, ka Komisijai šis jautājums padziļināti jāizskata savās diskusijās un rezultāti jāpublicē paziņojumā.

3.7 Lai nodrošinātu, ka organizācijas, kas pārstāv patērētāju vispārējās un specifiskās intereses, atbilstoši pārstāv patērētāju tiesības jo īpaši Kopienas līmenī, pastāvošajā sistēmā tika atklāti vairāki trūkumi un izlaidumi, kas vēl apgrūtināta atbilstošu patērētāju pārstāvības tiesību pildīšanu.

3.7.1 Īpaša būtu jāuzsver izglītošanas nepieciešamība minēto patērētāju asociāciju un organizāciju vadošajam profesionālajam personālam un apmācītajiem⁽¹⁾.

3.7.2 Tāpat lielākajā daļā vispārīgo informatīvo programmu, kas domātas patērētājiem kopumā, patērētāju organizācijām un asociācijām ir jāsniedz iepriekš sagatavota informācija, ko tās pēc tam varētu izplatīt saviem biedriem vai patērētājiem kopumā to valstīs vai attiecīgajos reģionos.

3.7.3 Patērētāju asociācijām ir jābūt labāk pārstāvētam dažādās Kopienas instancēs, tieši vai sadarbojoties ar tām pārkārtotajām organizācijām. Tomēr EESK pozitīvi vērtē Komisijas nesenas likumdošanas iniciatīvas restruktūrizēt Patērētāju padomi⁽²⁾ un nozīmēt atbildīgo sakaru amatpersonu Konkurences ĢD⁽³⁾ un cer, ka šim paraugam sekos citas instances citās patērētāju interesējošās politikas jomās⁹.

⁽¹⁾ Runājot par kooperatīva sektora nozīmību, skatīt Komisijas Ziņojumu par Eiropas kooperatīvo sabiedrību veicināšanu (COM(2004) 18 final, 2004. gada 23. februārī), kas atspoguļo ideju par Eiropas kooperatīvās sabiedrības statusu (Hoffelt kga atzinums, fin).

⁽²⁾ EESK pozitīvi vērtē neseno Komisijas iniciatīvu (DG SANCO), lai lūgtu BEUC organizēt apmācības kursus par finanšu un cilvēkresursu menedžmentu, sabiedriskajām attiecībām un lobēšanu, kā arī patērētāju tiesībām šī gada laikā.

⁽³⁾ Eiropas Komisijas 2003. gada 9. oktobra lēmums par Eiropas patērētāju konsultējošas grupas izveidi (OV L 258, 10.10.2003.).

3.7.4 Par vienlīdz svarīgu tiek uzskatīts organizēt regulārus Eiropas patērētāju forumus ar mērķi paplašināt un uzlabot dialogu, informāciju un sadarbību patērētāju organizāciju starpā.

4. Patērētāju asociāciju un organizāciju finansējums

4.1 Viena no galvenajām prioritātēm, lai nodrošinātu piemērotu patērētāju pārstāvniecību ir nodrošināt atbilstošu finansējumu patērētāju struktūrām, gan organizācijās, gan darbības līmenī ⁽¹⁾.

4.2 Neatkarīgi no katras valsts spēkā esošās likumdošanas, vairākas patērētāju pārstāvnieciskās organizācijas uzskata, ka vienīgi ar šo attiecīgo Kopienas darbību palīdzību būtu iespējams piešķirt patērētāju pārstāvnieciskajām asociācijām nepieciešamos līdzekļus, kas nepieciešami patērētāju pārstāvībai, aizstāvībai un veicināšanai reģionālā, valstiskā, Kopienas un starptautiskā līmenī ⁽²⁾.

4.3 Kopumā tika uzsvērts, ka, tā kā patērētāju asociācijas ir atkarīgas no finansējuma, ko nodrošina biedru atbalsta līdzekļi, vai finansējums, kas gūts pēc savas iniciatīvas, tām varētu rasties problēmas sasniegt finansiālu līdzsvaru, saglabājot savu autonomo statusu un neatkarību no politiskās un ekonomiskās varas ⁽³⁾.

Lai saglabātu šādus principus, visam finansiālajam atbalstam būtu jātiek vēršam uz programmām, iniciatīvu projektiem, precīzāk, tehniskās daļas izveides jomu, patērētāju apmācību un kolektīvajām finansiālajām darbībām patērētāju izplatīto interešu aizstāvībai un nevis pašreizējai šo instanču pārvaldei.

4.4 Kopienas viedoklis par pašreizējo atbalstu patērētāju organizācijām un asociācijām ir sniegts 2003. gada 8. decembra Lēmumā 20/2004/EC, nosakot galvenos noteikumus Kopienas darbību finansēšanai, kas saistītas ar ES patērētāju politiku periodā no 2004. — 2007. gadam ⁽⁴⁾, kas jāskata saistībā ar 2003. gada 15. septembra Pārskatu par Patērētāju politikas stratēģiju 2002.- 2006. gadam. ⁽⁵⁾

5. Maksimālā harmonizācija augstākā patērētāju aizsardzības līmenī

5.1 153. pants ir formulēts tā, ka kā ES patērētāju aizsardzības politikas pamatprincips skaidrs kļūst minimālās harmonizācijas koncepts augstā patērētāju aizsardzības līmenī ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Šī posteņa izveide tika pasludināta 2002. gada decembrī, un tā nodrošina konstantu dialogu ar Eiropas patērētājiem. Šo posteni vada *Juan RIVIERE y MARTI* kgs, ko izvirzīja pilnvarotais *Mario MONTI* kgs 2003. gada 9. decembrī (IP/03/1679, 09.12.2003.).

⁽²⁾ Nesenais Komisijas lēmums par izpēti komitejām patērētāju drošības, sabiedriskās veselības un vides jomām, (OV L 66, 04.03.2004), ar savu nozīmīgumu pelna īpašu uzmanību.

⁽³⁾ 72 % no aptaujātajiem organismiem tomēr min valsts atbalstu kā nepietiekamu.

⁽⁴⁾ BEUC (Eiropas patērētāju asociāciju birojs) 2003. gada augustā izplatītais ziņojums, lai jauno dalībvalstu valdības sniedz atbilstošu finansiālu atbalstu to patērētāju asociācijām un vērs uzmanību uz iespējamību izmantot programmu PHARE šajā gadījumā bija īpaši veiksmīgs.

⁽⁵⁾ 75 % no aptaujātajiem saka, ka patērētāju asociācijas negūst labumu no nodokļu atvieglojumiem.

⁽⁶⁾ OV L 5 no 2004. gada 9. janvāra, 1. lpp; skat Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejas atzinums, ziņotājs: HERNÁNDEZBATALER kgs OV C 234, 30.09.2003, .

5.2 Šādā perspektīvā patērētāju aizsardzības direktīva, kas, starp citu, nav jauna ⁽¹⁾ un kas nav tikusi mainīta arī Konstitūcijas projektā, lielākajā daļā patērētāju aizsardzības direktīvu, ietver tā saukto “minimālo noteikumu” šādā redakcijā:

“Šī direktīva neaizkavē dalībvalstis piemērot vai uzturēt izdevīgākus vai stingrākus noteikumus patērētāju aizsardzības jomā, ievērojot Līguma noteikumus.” ⁽²⁾

5.3 Tomēr varētu likties, ka, vadoties pēc Zaļās grāmatas par patērētāju aizsardzību ES ⁽³⁾ un pēc Komisijas ziņojuma par patērētāju politikas stratēģiju periodam no 2002.- 2006. gadam ⁽⁴⁾, pilnīga saskaņošana tiek izmantota kā metode pieejas veicināšanai likumdošanā jomās, kas saistītas ar patērētāju aizsardzību un aizstāvību.

5.3.1 Šis aspekts tiek ņemts vērā nesēn ieteiktajās direktīvās saistībā ar patēriņa kredītu ⁽⁵⁾ un negodīgām komerciālajām darbībām. ⁽⁶⁾ Kopā ar savstarpējās atzīšanas principu ⁽⁷⁾, kas varētu likties pārāk vispārīgs pretstatā vienreizējam pasākumam, šī metode var tikt attaisnota ar saistītajām jomām vai nepieciešamību garantēt iekšējā tirgus galveno aspektu realizāciju.

5.3.2 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, īpaši ievērojot Savienības paplašināšanu līdz divdesmit piecām dalībvalstīm, atzīst priekšrocību, lai pieņemtu likumdošanu, kas nodrošinātu noteikumu saskaņošanu lielākajā mērā, pārvaldot juridiskās darbības starp uzņēmumiem vai uzņēmumiem un patērētājiem.

5.3.2.1 Lai sasniegtu šo mērķi, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka, cik iespējams un ņemot vērā jautājuma raksturu, ES ir nepieciešams pieņemt regulas (vai izmantot Eiropas Konstitūcijas projekta jauno apzīmējumu “Eiropas likumus” ⁽⁸⁾), pretējā gadījumā ir jācenšas maksimālo harmonizāciju panākt ar direktīvām (vai “Eiropas pamatlikumiem”), lai nodrošinātu sekundāro tiesību tiesisko drošību.

5.3.3 EESK tomēr uzskata, ka šādas saskaņošanas obligāts priekšnoteikums ir, ka patērētāju aizsardzība ir jānodrošina visaugstākajā līmenī saskaņā ar tehnoloģisko attīstību, zinātni un kultūras modeļiem.

5.4 Visās pārējās situācijās, kurās primārais interešu aizstāvēšanas mērķis nav nodrošināt iekšējā tirgus darbību, bet drīzāk nodrošināt patērētāju aizsardzību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka labākais veids, kā šīs intereses aizsargāt, ir nodrošināt un uzturēt minimālas saskaņotības principu, gan arī augstā aizsardzības līmenī, bet ļaujot dalībvalstīm uzturēt vai piemērot stingrākus patērētāju aizsardzības pasākumus saskaņā ar Līgumu un strikti ievērojot 153. panta 5. punktu.

⁽¹⁾ SEC (2003) 1387, 27.11.2003.

⁽²⁾ Skatīt 153. panta 1. un 5. punktu paragrāfa, no kuriem pēdējā tiek apgalvots, ka pasākumi, kas atbalsta, papildina un uzrauga dalībvalstu izstrādāto politiku un ko Padome pieņēma saskaņā ar procedūru, kas minēta 251. pantā, konsultējoties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju “*nevar kavēt dalībvalsti uzturēt vai izveidot striktākus aizsardzības noteikumus*”, nodrošinot, ka šādi pasākumi ir saskaņā ar Līgumu, jo īpaši ar subsidiaritātes un proporcionalitātes principu.

⁽³⁾ Tas pats noteikums tika sniegts 129.panta A punktā Māstrihtas līguma redakcijā.

⁽⁴⁾ Skatīt, piemēram, Regulas 90/314 (organizētie ceļojumi) 8. pantu ; 94/47 (nekustamo īpašumu daļēja izmantošana) 11. pants ; 11; 93/13 (liekie noteikumi) 8. pants ; 97/7 (attāli noslēgtie līgumi), 14. pants, 85/577 (līgumi, kas noslēgti ārpus komerciālām iestādēm); 84/450 (klūdaini publicējumi) 7. pants; 87/102 (patēriņa kredīts) 15. pants; ir svarīgi šajā sakarā minēt svarīgu apmācību, ko realizēja, pēc Komisijas prasības, Patērētāju tiesību centrs, ko koordinēja *Monique GOYENS*, ar kuru šī atzinuma ziņotājam bija iespēja sadarboties, kopā ar šādiem pazīstamiem juristiem kā profesors *Klaus TONNER*, *LOPEZ SANCHEZ*, *Susanne STORM*, *Jérôme FRANK*, *Alexandros VOUTSAS*, *William FAGAN*, *Paolo MARTINELLO*, *Andrée COLOMER*, *A. TAVASSY* un *Geraint HOWELLS* (SPC/02/93/CM, 1994. gada jūlijs) un galīgā atskaitē, no kuras tika izveidota izšķiršana starp dažādām formām: minimālu, pilnīgu, daļēju, absolūtu un fakultatīvu.

⁽⁵⁾ COM(2001) 531 final, 02.10.2001.

⁽⁶⁾ COM (2002) 208 final, 07.05.2002.

⁽⁷⁾ COM (2002) 443 final, 11.09.2002.

⁽⁸⁾ COM (2003) 356 final, 18.06.2003.

5.5 Saistībā ar desmit jauno dalībvalstu pievienošanos, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka Komitejai pārskatīt savu nostāju attiecībā uz neseno virzienu, kas ietver sistemātisku saskaņotības maksimizēšanu, to ierobežojot situācijās, kurās ir nepieciešamība realizēt vai likt darboties iekšējam tirgum, un vienmēr nodrošināt, ka šajā gadījumā patērētāju aizsardzība tiek garantēta visaugstākajā līmenī, saskaņā ar zinātnes stāvokli, tehnoloģijas attīstību un sociokulturālajiem modeļiem konkrētajā jomā.

5.6 Ar “zināšanām zinātnes jomā” ir jāsaprot zināšanu pamats, kas domāts patērētāju politikas izstrādātājiem. Šis jēdziens apkopo apstiprinātos rezultātus par:

- a) patēriņa teoriju,
- b) empīrisku izpēti darbu par patērētāju rīcību un organizāciju attīstību,
- c) pasākumu un Komisijas programmēto projektu novērtēšanu, utt.

Acīmredzamiem iztrūkumiem saistībā ar zināšanu pieejamību jātiek novērstiem ar atbilstošas izpēti kapacitātes radīšanu.

5.7 Jebkurā gadījumā, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka katru reizi, kad tas ir iespējams un tehniski-juridiskā progresa stāvoklis to ļauj, izmantot reglamentu (vai “Eiropas likumu” pēc jaunās terminoloģijas) kā vispiemērotāko instrumentu, lai garantētu efektīvu likumdošanas attiecību atjaunošanu un izdevīgā veidā nodrošinātu tiesību noteiktību un drošību to piemērošanā juridiskajām attiecībām⁽¹⁾.

6. Subsidiaritāte, savstarpēja atzīšana un piesardzības principi — interpretācija un piemērošana, kas pielāgota patērētāju aizsardzībai

6.1 Daži Līguma pamatprincipi ir arī sekundārās likumdošanas pamati. Uz tiem vienmēr vajadzētu atsaukties, tiklīdz runa ir par regulas noteikšanas dabu, galvenajiem raksturlielumiem un iespējām, kā arī par reglamentējošiem pasākumiem dažādās nozarēs un izstrādājot Eiropas Savienības politiskās nostādnes.

Patērētāju likumdošana nav izņēmums.

6.2 Svarīgākie no šiem principiem ir subsidiaritātes princips⁽²⁾, savstarpējas atzīšanas princips un piesardzības princips.

⁽¹⁾ Ieviests Līgumā ar Vienoto Eiropas Aktu

⁽²⁾ Skatīt Konstitūcijas projekta 32. pantu.

6.3 Šeit padziļināti neizskatot subsidiaritātes principa piemērošanu uz patērētāju aizsardzības priekšrakstiem, var konstatēt, ka tā formulējums saistībā ar 153. pantu noved pie, kā to daži autori dēvē, "dubultas subsidiaritātes" ⁽¹⁾.

6.3.1 Pēc vispārējās, *primārās* subsidiaritātes kontroles, kas noteikta EK līguma 3 b pantā, likumdevējs paredz 153. panta 3 b punktā minētajiem pasākumiem stingru īstas *sekundārās* subsidiaritātes kontroli. Tas nozīmē, ka Kopienas pasākumi ir pieļaujami tikai tad, ja tie ir izgājuši subsidiaritātes kontroli, ja tie *papildina* vai *atbalsta* dalībvalstu iniciatīvas minētājās jomās.

6.3.2 Citiem vārdiem sakot, ir nepieciešams, lai dalībvalstis vispirms veic vai plāno nacionālos pasākumus pēc savas iniciatīvas, pirms Komisija var ievadīt precīzu darbību, kas *papildina* vai *atbalsta* nacionālos pasākumus.

6.3.3 Rezumējot, Kopienai nav savas iniciatīvas tiesības, lai ievadītu pasākumus, arī ne tajās nedaudzajās iepriekš minētajās jomās, un pat ne tad, ja tās darbība, saskaņā ar subsidiaritātes principu 3 b pantā būtu pamatota ar dalībvalstu specifisko pasākumu turpinājumu vai sekām.

6.4 Tādējādi ir svarīgi, ka patērētāju pārstāvji Kopienas institūcijām, saistība ar konkrēto subsidiaritātes principa piemērošanu, visos gadījumos liek saprast, ka šī principa interpretācija nedrīkst novest pie nepieciešamo un piemēroto patērētāju aizsardzības pasākumu kavēšanas.

6.5 Attiecībā uz savstarpējās atzīšanas principu ⁽²⁾, Komitejai jau bija iespēja izteikt detalizēti savu viedokli 2000. gada novembra iniciatīvas atzinumā ⁽³⁾ pēc svarīga Komisijas ziņojuma par "Savstarpēju atzīšanu atgriezeniskās saites kontekstā saistībā ar iekšējā tirgus pasākumu plānu" ⁽⁴⁾.

6.6 Komisija, savukārt, ir publicējusi pasākumu programmas, lai ieviestu savstarpējās atzīšanas principu dažādās nozarēs, jo īpaši lēmumos par krimināllietām un civilajām, kā arī komercdarbības lietām. ⁽⁵⁾

6.7 Tieši uz pasākumiem, kas skar patērētājus, ir pieaugoša tendence šo principu paplašināt uz dažādām regulācijas jomām, īpaši tad, ja vienlaikus ir jāpanāk pilna harmonizācija.

6.8 Kaut arī principa piemērošana šķiet vispārēji pamatota, pastāv jomas, kur šī principa piemērošana noved pie tā, ka patērētāji ir pakļauti dažādiem dalībvalstu likumiem. Tas rada apjukumu un neveicina pārrobežu līgumu slēgšanu ⁽⁶⁾.

6.9 Tādēļ EESK vērš Komisijas uzmanību uz to, ka ir nepieciešams apdomīgs un attiecīgā sektora realitātei atbilstošs savstarpējās atzīšanas principa lietojums kā līdzeklis tiesisko priekšrakstu salīdzināšanai.

⁽¹⁾ Kā labu noteikumu lietošanas piemēru var minēt nesenas pieņemtās iniciatīvas juridiskās kompetences jomā, lēmumu apstiprināšanā komerciālā civillikuma izpildē (Regula CE 44/2001 22.12.2000); par tiesisko un ārpus tiesas sēdes notiekošo aktu parakstīšanu un paziņošanu dalībvalstīs civillikuma un komerciālajā jomā (Regula. CE 1348/2000 29.05.2000.); par lēmumu kompetenci, apstiprināšanu un izpildi laulības un vecāku atbildības jomā (Regula. CE 1347/2000 29.05.2000.); procedūras, kas saistītas ar maksātnešpēju (Regula CE 1346/2000 29.05.2000); par iekšējā tirgus tirdzniecības veicināšanu (COM(2002) 585 final, 25.10.2002.); par sadarbību patērētāju aizsardzības jomā (COM(2003) 443 final, 18.07.2003); jomas un mērķi, kas domāti, lai veidotos saikne ar pārtikas produktiem (COM(2003) 689 final, 17.11.2003.); utt.

⁽²⁾ Skat. EK Līguma 5 II panta tekstu, kurā teikts, ka jomās, kurās nav nedalītā kompetence, Kopiena, saskaņā ar subsidiaritātes principu, darbojas tikai tad, ja plānoto pasākumu mērķi dalībvalstu līmenī nav iespējami sasniegt pienācīgā līmenī un tādēļ to apjoma vai ietekmes dēļ var labāk tikt sasniegti Kopienas līmenī. Tomēr ir virkne atšķirību konstitūcijas projekta 9. panta 3. punkta formulējumā, kuri būtu izsmeļoši jāizskata. Konstitūcijas projekta atbilstoši ir teikts, ka saskaņā ar subsidiaritātes principu, Savienība jomās, kuras nav tās nedalītajā kompetencē, darbojas tikai, ja plānoto pasākumu mērķi nav iespējami dalībvalstīs sasniegt pienācīgā apmērā ne centrālajā, ne reģionālajā vai vietējā līmenī. Principa izskatīšanas nolūkā būtu jābalstās uz sakojošiem ieguldījumiem: "Subsidiarité: défi du changement", Jacques Delors kolokvija dokumenti, publicējis Eiropas sabiedriskās pārvaldes institūts, Māstrichta, 1991 (IEAP 11/04); "Le principe de subsidiarité", Jean-Louis Clergerie, Ellipres, 1997; "Considérations sur le principe de subsidiarité", Prof. G. Vandersanden, iespējams nepublicēts pētījums (1992. gada janvāris); "Il principio di sussidiarietà nella prospettiva dell'attuazione del Trattato sull'Unione europea", Gian Pietro Orsello, Roma, 1993; Mégret komentārs par līgumu, I. sējums, 2. izdevums., Addendum, III. nodaļa 421 lpp.ff.

⁽³⁾ Ir jānorāda uz to, ka Komisija Edinburgas Eiropas Padomes sēdē 1992. gada 11. un 12. decembrī šo principu interpretēja tā, ka vairāki jau izstrādāti direktīvas priekšlikumi tika atsaukti, un virkne citu iesaldēti un pārstrādāti.

⁽⁴⁾ Šis princips ir pilnībā iestrādāts Eiropas Vienotajā Aktā paplašinātā veidā 100. panta –B punktā, kas ir saistīts ar sprieduma "Cassis de Dijon" jurisprudenci.

⁽⁵⁾ "Iekšējā tirgus savstarpēja atzīšana" (ziņotājs : LAGERHOLM kgs), publicēts OV C 116, 20.04.2001.

⁽⁶⁾ COM (1999) 299 final, 16.06.1999.

6.10 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka piesardzības principam, kas tika integrēts Kopienas tiesībās ar Māstrihtas līgumu un ierobežots vides politikā, vajadzētu tikt uzskatītam par tiesisko principu, kas kopīgs visām Eiropas Savienības politiskajām nostādnēm, īpaši, kas saistītas ar patērētāju aizsardzību, kur tam ir nozīmīga praktiska ietekme (sistemātisks un objektīvs riska novērtējums un pierādījuma smaguma apgrīšana par labu patērētājam kā vispārēju atbildības tiesību likumu) ⁽¹⁾.

7. Patērētāju politikas horizontālā pieeja

7.1 Horizontālās pieejas koncepts vai "mainstreaming" patērētāju politikā, kas ES Līgumā tika uzņemts ar Amsterdamas Līgumu un jau ticis minēts vairākos Komisijas programmātiskajos dokumentos ⁽²⁾, patreiz iegūst lielāku nozīmi gan Komisijas politikas vadlīnijās, gan arī kā Konstitūcijas projektā iedibinātas pamattiesības ⁽³⁾.

7.2 Komisijas dokumentā par "Patērētāju politikas stratēģiju laika periodam no 2002. līdz 2006. gadam" ⁽⁴⁾ ir teikts, ka *patērētājiem nozīmīgas ir ne tikai speciālās patērētāju tiesības, bet tos skar arī citas svarīgas ES politikas jomas kā iekšējais tirgus, vide un ilgtspējīga attīstība, transports, finansu pakalpojumi, konkurence, lauksaimniecība, ārējā tirdzniecība utt. Tādēļ patērētāju politiku nevar aplūkot izolēti no citām jomām, kuras ietekmē patērētājus. Nepieciešama ir patērētāju interešu sistemātiska iesaistīšana visās nozīmīgajās ES politikas jomās* ⁽⁵⁾.

7.3 Tomēr patiesībā šis princips netika sistemātiski un konkrēti īstenots darbībā pie Kopienas politiku turpināšanas un izveidošanas. Arī iepriekš minētajā stratēģijas dokumentā šim mērķi, pretēji kā EESK atzinumā ierosināts, netika piešķirts prioritārs statuss ⁽⁶⁾.

7.4 Attiecīgi ir ļoti svarīgi noteikt pārredzamus mehānismus un izveidot ticamas praktiskas darbības, lai garantētu, ka patērētāju intereses vienmēr tiek ņemtas vērā un ka tiek nodrošināts augsts aizsardzības līmenis jebkurā jomā, kas ietverta Kopienas kompetencē ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ OV C 12, 15.03.2001.

⁽²⁾ Īpaši tas attiecas uz tālajai tirdzniecībai piedāvātajiem finansu produktiem.

⁽³⁾ Salīdzināt ar Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas atzinumu par Piesardzības principa pielietojumu, ziņotājs BEDOSSA kgs, OV C 268, 19.09.2000., 6. lpp

⁽⁴⁾ Salīdzināt ar EEC pirmo 1975. gada 14. aprīļa programmu, kurā jau varēja lasīt, ka "visām tiesībām jātiek pārbauzītām pastiprinātā veidā, caur Kopienas specifisko politiku vadītajām darbībām, tādām, kā, piemēram, ekonomikas politika, Kopienas lauksaimniecības politika, sociālā politika, vides, transportu un enerģijas politika, kā arī likumdošanu saskaņošana, kas visas ietekmē patērētāju situāciju" (OV C 92, 25.04.1975.). Ideja tiks secīgi attīstīta pēc Padomes 1985. gada 4. jūlija ziņojuma ar nosaukumu "Jaunais impulss", kurā pirmo reizi skaidri tiek noteikts, ka iekšējā tirgus realizācija ir līdzeklis, bet nevis nolūks Eiropas ekonomikas Kopienas izveidei (COM(85) 314 final), kas ir Padomes rezolūcijas pirmsākums.

Arī Eiropas Parlaments savā 1992. gada marta rezolūcijā par patērētāju aizsardzības un sabiedriskās veselības normām iekšējā tirgus realizācijas perspektīvā, aicina Komisiju aizvien vairāk ņemt vērā visās politiskajās jomās patērētāju aizsardzības nolikumus (PE 152150).

Bet tā ir Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komiteja, kas Amsterdamas Eiropas Padomes sēdes priekšvakarā savā atzinumā par iekšējo tirgu un patērētāju aizstāvēšanu (CESE 1309/95 22. novembrī, ziņotājs: CEBALLO HERRERO kgs, OV C 39, 12.02.1996.) skaidri paziņoja par ieteikumiem saistībā ar patērētāju politikas horizontalitātes veikšanu un prasīja, lai tās tiktu vispārīgā veidā tiktu saistītas ar pārskatīto vienošanos.

⁽⁵⁾ III panta –38. punkts un III panta 5. punkts

⁽⁶⁾ COM (2002) 208 final, 07.05.2002.

⁽⁷⁾ Turpat 7.lpp.

7.5 Šajā aspektā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka Komisijai pārbaudīt nepieciešamību izpētīt cilvēku un materiālo resursu stiprināšanu DG SANCO ietvaros un no jauna koordinēt savas darba metodes un procedūras ar citām ģenerāldirekcijām.

7.5.1 Tāpat citām Kopienas institūcijām, sākot ar Padomi un beidzot ar Eiropas Parlamentu, pēc Reģionālās komitejas un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas pašas piemēra, ir jāpārdomā savas organizācijas forma un metodes, kā labāk nodrošināt efektīvu patērētāju aizsardzības ievērošanu visās Kopienas politikas jomās.

8. Patērētāju tiesību vienkāršošana un kodificēšana

8.1 Likumdošanas un reglamentu iniciatīvu izplatīšana un augošā sarežģītība patērētāju tiesību jomā pieprasa, pat nosaka kā obligātu priekšnoteikumu, turpināt uzlabot un vienkāršot likumdošanu.

8.2 Komisija pēdējā laika arvien vairāk ir nodarbojusies ar Kopienas tiesisko aktu izstrādes ⁽¹⁾ aspektiem.

8.3 Savukārt komiteja ir ne tikai atbalstījusi Komisiju šajā jomā ⁽²⁾, bet jau 2000. gadā padarīja "vienkāršošanu" par savas Iekšējā tirgus novērošanas iestādes pastāvīgu tēmu.

8.4 EESK tāpēc pozitīvi vērtē starpinstitutionālo vienošanos, ko panāca Eiropas Parlaments, Padome un Komisija šajā jomā ⁽³⁾, un atgriežas pie jau noformulētajiem novērojumiem minētajā atzinumā un īpaši tajā, kas nesn tika apstiprināts saistībā ar Komisijas pēdējo paziņojumu par šo jautājumu ⁽⁴⁾.

8.5 Šis jautājums ir sevišķi svarīgs saistībā ar patērētāju likumdošanu tik tālu, cik tā ietekmē privātos individuus; tādējādi īpaša uzmanība ir jāvelta turpmākai patērētāju likumdošanas vienkāršošanai, tā lai to būtu iespējams vieglāk izprast un piemērot ⁽⁵⁾.

8.6 Tajā pašā laikā ir jāveic pasākumi, lai izstrādātu kodifikāciju, ko jau veic Komisija, lai gan mazā apjomā, tikai saistībā ar dažām direktīvām.

8.7 Ņemot vērā, ka terminam "kodifikācija" ir vairākas nozīmes, šķiet nevajadzīgi pielikt pūles, izveidojot Eiropas Patērētāju kodeksu ⁽⁶⁾. Drīzāk mums vajadzētu turpināt izskatīt un atkārtoti izstrādāt Kopienas likumdošanu, saskaņojot dažādu likumdošanas iniciatīvu noteikumus un sakārtojot jomas sistematiskā veidā.

⁽¹⁾ 2003. gada 26. februāra Atzinums 276/2003, ziņotāja : Ann DAVISON kdze, OV C 95 23.04.2003.

⁽²⁾ Savā 22. novembra jau minētajā atzinumā 1309/95, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komiteja sniegusi šādu priekšlikumu :

— visos Eiropas Savienības komerciālās politikas lēmumos ir jāņem vērā patērētāju intereses sabiedrisko un objektīvo kritēriju darbībā;
— ka Līguma 85. un 86. panta piemērošanā patērētāju organizāciju konsultēšanai saistībā ar uzņēmumu savstarpējo līgumu pilnvarošanu un uzņēmumiem, īpaši uzņēmumu koncentrēšanās gadījumos, vajadzētu būt obligātām šīm divām darbībām, esot negatīvai ietekmei uz labu tirgus darbību .
— ka vajadzētu pieņemt regulas par konkurenci un neuzticamām publikācijām ;
— ka vajadzētu saskaņot drošības tiesības, pasargājot patērētājus no agresīvas vai diskriminējošas tirdzniecības darbībām šajā sektorā ;
— ka vajadzētu stiprināt sadarbības politiku drošības normu kontroles veidā un preču un pakalpojumu darbību apspiešana, ja tie ir bīstami drošībai un veselībai (3. panta 2. punkta 4. apakšpunkts) ; "ka visos Eiropas Savienības komerciālās politikas lēmumos patērētāju intereses būtu jāņem vērā sabiedrisko un objektīvo kritēriju darbībā" ;

⁽³⁾ Sevišķi svarīgi ir "Labākas likumdošanas" dokumenti, jo īpaši tas, kas attiecas uz 2002. gadu (COM(2002) 715 final 11.12.02.), kā arī 2001. gada 5. decembra paziņojums "Relamentējošā mehānisma vienkāršošana un uzlabošana" (COM(2001) 726 final, 2002. gada 5. jūnija paziņojums "Eiropas pārvaldība: labāka likumdošana" COM(2002) 275 - 278 final un 2003. gada 11. februāra paziņojums "Kopienas likumdošanas kopuma aktualizēšana un vienkāršošana" (COM(2003) 71 final), un jo īpaši tās nesn publicētā likumdošanas un darba programma 2004. gadam (COM(2003) 645 final 29.10.03.), kurā tika uzsvērts, ka 2004. gada prioritāte būs Kopienas likumdošanas kodēšana un vienkāršošana (5. pielikums).

⁽⁴⁾ Salīdzināt ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu, ziņotājs bija VEVER kgs (OV C 14, 16.01.2001), WALKER kgs (OV C 48, 21.02.2002 un OV C 125, 27.05.02), SIMPSON kgs (OV C 133, 06.06.2003) un RETUREAU kgs (INT/187 2004. gada 17. marts – Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja) 500/2004, OV C 112 no 2004. gada 30. aprīļa).

⁽⁵⁾ Salīdzināt ar EP ziņojumu 25.09.2003. (A5 -0313/2003), kuras autore ir deputāte Monica FRASSONI. OV C 321, 31.12.2003.

⁽⁶⁾ COM (2003) 71 final, ziņotājs - RETUREAU kgs (CESE 500/2004, OV C ...).

8.8 Viens veids, kā samazināt juridisko nastu, būtu pēc iespējas vairāk izmantot pašregulējošos un kopīgi regulējošos mehānismus.

8.8.1 Necenšoties apsteigt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu, sagatavojot šo tēmu, tomēr var jau apgalvot, īpaši attiecībā uz patērētāju tiesībām, ka tirgū, kas vēl nav apvienots un kam ir informācijas deficīts, būs iespējams izstrādāt tikai alternatīvas pašregulējošas un kopīgi regulējošas sistēmas, ja pastāvēs juridiskais pamatojums ar atbilstoši definētu apjomu, parametriem un kritērijiem. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja to jau ir minējusi savā atzinumā par negodīgām komerciālām darbībām⁴⁵.

9. Patērētāju informēšana un apmācība

9.1 Jau ilgu laiku Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzsver to svarīgo lomu, kāda patērētāju aizsardzībai, sekmēšanai un aizstāvībai ir tos atbilstoši informēšanai un apmācībai.

9.2 Īpaši attiecībā uz **patērētāju informēšanu** Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir darījusi zināmu, ka nav pietiekami sniegt specifisku informāciju attiecībā uz pakalpojumu vai produkciju, ne arī sniegt jebkāda veida ļoti sarežģītu informāciju, bet vajadzētu sniegt vispārīga rakstura informāciju par patērētāju tiesībām, kam jākalpo par pamatu attiecībā uz piemērotu informāciju par precēm un pakalpojumiem⁽¹⁾.

9.3 Attiecībā uz **patērētāju apmācību** Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, nesēnā iniciatīvas atzinumā ne tikai uzrakstīja aizstāvības rakstu par "izglītotu patērētāju", bet arī sagatavoja metožu un satura sarakstu un noteica dažādu izglītības procesa starpnieku (Eiropas Savienības, valstu, patērētāju, profesionālo asociāciju, utt.) nozīmi⁽²⁾.

9.4 Veicot pasākumus, lai izskatītu un izstrādātu patērētāju politiku — kas ir paplašināšanās tiešas sekas, patērētāju informēšana un izglītošana spēlē vēl lielāku lomu, nodrošinot, ka patērētāju intereses tiek veicinātas un aizstāvētas efektīvi, tajā pašā laikā ļaujot dalībvalstīm un patērētāju asociācijām definēt vadlīnijas un kritērijus, lai saskaņotu šādu informēšanu un izglītošanu ar īpašiem apstākļiem un iezīmēm katrā valstī reģionālajā vai lokālajā tirgū.

9.4.1 Šajā svarīgajā uzdevumā nozīmīgu lomu spēlē ne tikai skolas, patērētāju asociācijas, uzņēmumi, profesionāļi un dalībvalstis.

ES ir jākoordinē iniciatīvas, bez tam arī jāradā stimuli un jāveic pasākumi, kas ved pie kvalitatīvas patērētāju informācijas uzlabošanas un labākas patērētāju audzināšanas⁽³⁾.

9.4.2 Šīm darbībām nav jāaprobežojas ar piemērotu finansiālo atbalstu, bet vajadzētu segt arī informēšanas un apmācības kopīgo programmu un kampaņu veikšanu.

9.4.3 Ar to būtu jāvēršas gan pie patērētājiem, gan arī profesionāļiem, preču un pakalpojumu piedāvātājiem un likumdošanā un likumu piemērošanā iesaistītajiem, īpaši pie juristiem (tiesniešiem, advokātiem, prokuroriem utt.).

(1) Attiecībā uz Kopienas zināšanu izmantošanas izveides stāvokli 65 % no aptaujātajām iestādēm apstiprina, ka likumdošanas reforma ir pabeigta, bet 35 %, ka process vēl nav pabeigts.

(2) Kopienas patēriņa tiesību "kodēšanas" ideja un dažādi apstiprinājumi terminam "kodēšana" tika plaši diskutēti 1997. gada 13. decembrī Lionā notikušajā konferencē, kuras akti tika publicēti ar nosaukumu "Uz Eiropas patēriņa kodu" pie Bruylant (1998), un pārņemts 2000. gada 14. un 15. martā Boulogne-sur-Mer organizētajā konferencē, kuras akti tika publicēti Francijas Dokumentācijā 2002. gadā Parīzē). Tēma radīja mērķi apspriedei, ko veica dažādi autori *Dominique FENOUILLET* un *Françoise LABARTHE*, ko v sauks : "Vai vajag pārveidot patēriņa tiesību kodu ?" (EKONOMIKA 2002.).

(3) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums 105/2004, ziņotājs: H. BATALLER kgs, OV C 108, 30.04.2004.

10. Administratīvā sadarbība saistībā ar patērētāju aizsardzības likumu piemērošanu

10.1 Ļoti svarīgs ir aspekts, kas izriet no nesenā regulas priekšlikuma par sadarbību starp nacionālajām varas iestādēm, kas ir atbildīgas par likumdošanas piemērošanas uzraudzību saistībā ar patērētāju aizsardzību (COM (2003) 443 final, 18.07.2003), par ko Komitejai jau bija iespēja izteikt savu atzinumu ⁽¹⁾.

10.2 Lai Kopienas likumu respektēšanas pārraudzības sistēmu padarītu efektīvāku un nodrošinātu tās efektīvu īstenošanu dalībvalstīs, ir jānovērš virkne regulā atrastu trūkumu.

Viens no punktiem, kas tūlīt būtu jāmaina, ir, pēc EESK domām, pārāk ierobežotā regulas darbības joma.

11. Dažas idejas, kā nodrošināt efektīvu un piemērotu patērētāju interešu aizsardzību, veicināšanu un aizstāvēšanu paplašinātajā iekšējā tirgū

11.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir pilnīgi pārliecināta par faktu, ka likumdošanas grozījumi, lai kādi tie būtu, nespētu radīt ne tūlītēju efektu, ne ilgspējīgus rezultātus. Tādējādi, papildus tās vēlmei uzsvērt nepieciešamību stiprināt efektīvu pastāvošo tiesību piemērošanu — šajā diskusijā par dažādām jomām, kas ir jāapskata detalizētāk vai jāuzlabo, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja vēlas uzsvērt iespējamo izmaiņu saistīto un progresīvo raksturu veidā, kas neizjauktu nepieciešamo līdzsvaru galveno interešu starpā, tomēr neaizmirstot nelabvēlīgo stāvokli, kādā atrodas patērētājs patērēšanas procesā.

11.2 Šādā perspektīvā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir paziņojusi par dažām jomām, kas pēc tās uzskatiem būtu jāapspriež, lai uzlabotu pašreizējo normatīvu daļu, kas pārvalda juridiskās attiecības, kas tieši saistītas ar patērētājiem.

11.2.1 Viens no aspektiem ir saistīts ar **pakalpojumu drošību** patērētājiem un ar veidu, kā tiek reglamentēta piegādātāja atbildība **par nepilnīgu pakalpojumu sniegšanu**.

11.2.2 Attiecīgās direktīvas priekšlikums ⁽²⁾ kopš 1992. gada ir apturēts. Atbildot uz lūgumu no Padomes un Parlamenta "noteikt Kopienas rīcības vajadzības, iespējas un prioritātes attiecībā uz pakalpojumu drošību" ⁽³⁾, Komisija ir pieņēmusi lēmumu uzsākt diskusijas par šo jautājumu tās 2003. gada 6. jūnija ziņojumā un direktīvas priekšlikumā par pakalpojumiem iekšējā tirgū ⁽⁴⁾, un direktīvas priekšlikumā par pakalpojumiem iekšējā tirgū ⁽⁵⁾. Šis lēmums tiek sagaidīts ar jaunām cerībām.

⁽¹⁾ Šajā saistībā skatīt Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas atzinumus par "Vienotā tirgus un patērētāju aizsardzību", ziņotājs : CEBALLO HERRERO kgs, OV C 39, 12.02.1996. un par "Zaļo grāmatu par patērētāju aizsardzību Eiropas Savienībā", ziņotāja : DAVISON kgs, OV C 125, 27.05.2002., un, specifiskāk, atzinumus par direktīvas priekšlikumiem saistībā ar salīdzinošām un kļūdainām publikācijām sakarā ar mājas tirdzniecību, patēriņa kredītu, organizētajiem ceļojumiem, liekajiem noteikumiem, nekustamo īpašumu nepilnīgu izmantošanu, preču attālo tirdzniecību vispār un finansu dienestiem, īpaši, ražotāju atbildību, garantijām, elektronisko tirdzniecību un produktu drošību, kā arī negodīgām komerciālām darbībām.

⁽²⁾ Atzinums, 26.03.2003., kura ziņotājs ir H. BATALER kgs (OV C 13, 06.06.03). Ņemot vērā tā intereses, nevar nepaminēt Nīderlandes Patērētāju aizsardzības jautājumu, kas sniegts komitejas ziņojumā 2000. gada novembrī par šo tēmu.

⁽³⁾ Kā to noteikusi Padome tās 1986. gada 9. jūnija rezolūcijā (OV C 184, 23.07.1986.).

⁽⁴⁾ Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas atzinums, pieņemts 2004. gada 28. janvārī, ziņotājs : HERNÁNDEZ BATALER kgs, OV C 108 30.04.2004. Komisija jau ir vērsusi uzmanību uz nepieciešamību uzlabot patērētāju tiesību piemērošanas kontroli savā 2002. gada 11. decembra ziņojumā (COM(2002) 725 final).

⁽⁵⁾ 1992. gada 11. decembrī Edinburgas Padomē, kad tika piemērots funkciju decentralizēšanas princips, tika nolemts izveidot veselu sēriju ar direktīvu priekšlikumu sagatavēm, kuru starpā minētais teksts (SN/400 456/92 pielikums C prezidentūras secinājumiem).

11.2.3 Tajā pat laikā, var sūdzēties, ka Komisijas pieeja dotajam virzienam šai tēmai nav izskaidrojama ar efektīviem un precīziem regulas noteikumiem, pamatojoties uz subsidiaritātes un komplementaritātes principu nepiemērotu interpretāciju un papildinājumiem nacionālo politiku ziņā ⁽¹⁾.

11.2.4 Cita joma, kurā ir konstatēts iztrūkums svarīgā reglamentā Kopienas līmenī, ir **vispārīgo interešu galveno pakalpojumu** noteikšana un principi, kam tie jāpārvalda, saistībā ar pakalpojumu ilgspēju un universālo raksturu, cenu pieejamību, piekļuves tiesībām un izvēles brīvību ⁽²⁾.

11.2.4.1 Ievērojot savu atzinumus par šo jautājumu ⁽³⁾, komiteja uzskata, ka ES paplašināšana liek noteikt precīzas un skaidras vadlīnijas, ņemot vērā dažu svarīgu sabiedrisko pakalpojumu privatizēšanas situāciju un saraksta izveidošanu par galveno interešu pakalpojumu būtību, kuru starpā gaisa un dzelzceļa transports, elektrība, gāze, pasta pakalpojumi un telekomunikācijas ⁽⁴⁾ var tikai turpināt būt to sastāvā.

11.2.4.2 Ja nav pietiekami precīzu kvalitātes indikatoru, lai nodrošinātu pakalpojumu salīdzināmu novērtēšanu, tiek gaidīts solītais Komisijas paziņojums par galveno interešu pakalpojumu horizontālās novērtēšanas metodiku ⁽⁵⁾.

11.2.5 Vēl viena nepilnība ir saistīta ar Kopienas mēroga likumdošanas standartizēšanu, kas saistīta ar līgumattiecību saistībām.

11.2.5.1 Tāpēc ir nepieciešams īpaši pieminēt Komisijas iniciatīvu par to, ka ir vajadzīga šīs jomas regulas ⁽⁶⁾ priekšlikuma izveide, kas ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas formulētiem ieteikumiem ⁽⁷⁾ un novērojumiem, pēc tās attiecīgajiem uzskatiem, veido galveno elementu paplašinātās ES līmeņa likumdošanas saskaņošanas procedūrā, jomā, kas ir svarīga atbilstoši patērētāju aizsardzībai.

11.3 Kas attiecas uz **informēšanas tiesībām**, īpaši to attiecinot uz pārtikas produktiem ⁽⁸⁾, bez nepieciešamības padarīt etiķeti pēc iespējas saprotamāku patērētājiem, vienlīdz ir nepieciešams pāriet uz citām modernām metodēm, kas uzlabotu patērētāju informēšanu (Internets, bezmaksas līnijas, patērētāju atbalsta dienesti, utt.), neaizmirstot norādīt produkta izcelsmi, kur tas nepieciešams un iespējams ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Direktīva 2001/95/CE, 20. pants.

⁽²⁾ COM (2003) 313 final, 06.06.2003.

⁽³⁾ COM (2004) 2 final, 13.01.2004. Skat. atzinumu, ziņojuma sniedzēji Metzler kgs un Ehnmark kgs. Skat. arī Padomes 2003. gada 1. decembra rezolūciju, kas publicēta OV C 299 no 2003. gada 10. decembra.

⁽⁴⁾ Šis komentārs ir sniegts bez nolūka aizsteigties priekšā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas gatavotajam atzinumam par šo tēmu (CESE 137/2005).

⁽⁵⁾ Salīdzināt ar Zaļo grāmatu par galveno interešu dienestiem (COM(2003) 270 final, 21.05.2003.) un Komisijas ziņojumu, kas saukts "Eiropas galveno interešu dienesti" (COM(96) 443 final, 11.09.1996.).

⁽⁶⁾ Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas Atzinums 1607/2003 10.12.2003, OV C 80, 30.03.2004 (ziņotājs: HERNÁNDEZ BATALLER kgs) un CES Atzinums 605/97 29.05.1997, OV C 287, 22.09.1997 (ziņotājs: VAN DIJK kgs). Vienlīdz skatīt sektorālos Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumus par dažiem galvenajiem dienestiem, starp kuriem var izšķirt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinumu CESE 1269/96 30.10.1996, OV C 66, 03.03.1997, par enerģiju un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinumu CESE 229/2001 01.03.2001, OV C 139, 11.05.2001, par elektroniskajiem saziņas dienestiem, abus uzlabojis HERNÁNDEZ BATALLER kgs.

⁽⁷⁾ Portugālē tika atklāta pārsteidzoša lieta: telefonisko pakalpojumu izslēgšana no galveno sabiedrisko pakalpojumu kategorijas (Likums 5/2004, 10.02.2004).

⁽⁸⁾ Šis ziņojums ir minēts COM(2003) 374 final, 12.05.2004 dokumentā.

⁽⁹⁾ Regula par piemērojamo likumu par ne līgumsaistību saistībām (COM (2003) 427 final, 22.07.2003.) (Roma II).

11.4 Attiecībā uz **veselības un drošības aizsardzību**, sistēmas RAPEX ⁽¹⁾ vēl efektīvāka darbība ir atkarīga no dalībvalstu varas iestāžu reakcijas kapacitātes. EESK atkārtoti norāda uz nepieciešamību investēt Kopienas tirgus pārraudzības sistēmas kvalitātē un tādējādi veicināt projektus, kuri dod ieguldījumu tirgus kontroles mehānismu izstrādāšanā un attīstībā dalībvalstīs (īpaši jaunajās), pie kam atbalstāmas ir gan patērētāju asociācijas, gan arī atbildīgās sabiedriskās iestādes ⁽²⁾.

11.4.1 Patērētāju asociācijām, no savas puses, ir uzdevums piegādāt uzticamu informāciju par drošiem produktiem un pakalpojumiem un nacionālajā līmenī veikto kontroļu rezultātiem.

11.5 Attiecībā uz patērētāju **ekonomisko interešu aizsardzību**, vairāki aspekti būtu jāformulē no jauna.

11.5.1 Attiecībā uz **ražotāju atbildību** ⁽³⁾, pastāvošais režīms ir nelīdzsvarots, radot zaudējumus patērētājam saistībā ar pierādījumu nastu, kas piemērota patērētājam no vienas puses un ražotāja saistībām no otras puses.

11.5.1.1 Attiecīgi ir pietiekami iemesli tekošajai 1985. gada 25. jūlija Direktīvas 85/374/EEC pārstrādāšanas turpināšanai, atbilstoši Zaļajā grāmatā par civiltiesisko atbildību par nepilnīgiem izstrādājumiem ⁽⁴⁾ priekšlikumiem, uz ko sekojoši atsaukušās virkne Komisijas uzdevumā veiktu izpēšu ⁽⁵⁾.

11.5.2 Noteiktas prognozes ir paustas par pasākumiem, kas saistīti ar patērētāju aizsardzību, veicot tirdzniecību mājās⁶⁸, lai darītu zināmas patērētāju prasības grūtību dēļ, kas radušās pierādījumu nodrošināšanā, kā arī tāpēc, ka dažkārt nav skaidrs, kādus noteikumus jāpiemēro. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka šai problēmai ir jātiek pārskatītai tādā veidā, lai izstrādātu pamatvirzienus, kā pasargāt patērētāju no krāpnieciskām rīcībām. Bez tam visai direktīvai vajadzētu tikt pārskatītai, ievērojot visas pašreizējās aģresīvās un neuzticamās darbības un Kopienas tekstus, kas uz tiem attiecas.

11.5.3 Saistībā ar **attālināti noslēgtajiem līgumiem** ⁽⁶⁾, ir svarīgi pieņemt lēmumu, kas noteigtu, ka pierādījumu nasta ir jānes piegādātājam attiecībā uz prasību ievērošanu, rakstisku apstiprināšanu un patērētāja piekrišanu ⁽⁷⁾. Turklāt būtu noderīgi analizēt informācijas pienākuma piemērotību attāļajos līgumos saistībā ar jaunajām tehnoloģijām.

⁽¹⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums 841/2004, ziņotājs : VON FÜRSTENWERTH kgs, OV C 241 no 2004. gada 28. septembra

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 20. marta Direktīva 2000/13/CE, OV L 109 06.05.2000.

⁽³⁾ Saskaņā ar direktīvu, preces izcelsmes identifikācija nav obligāta, ja vien tā izlaišana nemaldina patērētāju, formulējumu, kas atkarīgs no lielā jautājumu skaita un nav pietiekami skaidrs no juridiskās drošības viedokļa.

⁽⁴⁾ Ātras informācijas apmaiņas sistēma.

⁽⁵⁾ Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu atzinums par "Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas priekšlikumu saistībā ar preču vispārīgo drošību", " , OV C 367, 20.12.2000", ir ar tādu pašu domu. Saistībā ar tirgus kontroles mehānismiem 65 % no aptaujātajām iestādēm uzskata sevi par piemērotām, 37 % sevi uzskata par neefektīvām.

⁽⁶⁾ 1985. gada 25. jūlija Direktīva 85/374/CEE saistībā ar dalībvalstu likumdošanas noteikumu apstiprināšanu defektēto preču fakta atbildības jomā, ko mainījusi Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 10. maija Direktīva , kas paplašina elektroenerģijas tirgus piemērošanas lauku.

⁽⁷⁾ COM(1999) 396 final, 28.07.1999.

11.5.4 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja pauž savas bažas saistībā ar **atsacīšanās tiesībām**, jo ir svarīgi veicināt aizkavējumu standartizēšanu dažādos likumdošanas tekstos un noteikt skaidrus likumus šo tiesību īstenošanai, īpaši attiecībā uz attālinātajiem finansiālajiem pakalpojumiem ⁽¹⁾, un saistībā ar patēriņa kredītu ⁽²⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzsver, cik svarīgi ir vienkāršot režīmu, kas ir pārāk sarežģīts un diezgan neizprotams ⁽³⁾.

11.5.5 Saistībā ar patērētāju aizsardzību sakarā ar **negodīgiem nosacījumiem patērētāju līgumos** ⁽⁴⁾, būtu derīgi, ja Komisija izveidotu sistematizētu un aktuālu galveno līgumu noteikumu sarakstu par nosacījumiem, kas ir uzskatāmi par negodīgiem, gan no dažādu dalībvalstu tiesvedības, kā arī no Eiropas Kopienas Tiesas tiesvedības, ar mērķi to izplatīt patērētāju profesionālo un pārstāvniecisko organizāciju starpā ⁽⁵⁾.

11.5.5.1 No otras puses, tā kā ir atzīts, ka reglamentējošie noteikumi ir novecojuši, ir nepieciešams, lai Komisija, cik ātri vien iespējams, beigtu darbu pie to pārskatīšanas, ņemot vērā tās ziņojumu par direktīvas piemērošanu ⁽⁶⁾ un neskaitāmās darba sanāksmes, ko tā ir organizējusi šajā sakarā.

11.5.6 Saistībā ar **patēriņa kredīta** problemātiku ⁽⁷⁾, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai jau bija iespēja izteikt viedokli nesenā Komisijas priekšlikumā par šo tēmu ⁽⁸⁾, un šobrīd ir jāapstiprina nepieciešamība cīnīties ar nolietojuma parādību un saskaņot patērētāju un kreditoru attiecīgās tiesības un pienākumus. Atšķirību pastāvēšana starp valsts regulām šajā jomā un dažādu līmeņu pastāvošo patērētāju aizsardzību, situācijā, kas saasināsies ar jauno dalībvalstu pievienošanu, var radīt ticības zudumu finanšu pakalpojumiem un radīt konkurences traucējumus.

11.5.7 Jautājums, kas jāuzskata par neatliekamu Kopienas līmenī, jo tas jau ticis vairākas reizes uzsvērts no Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas puses, ir **mājsaimniecību kredītu pārsniegšana** ⁽⁹⁾, kas ir saasinājies un par ko tiek teikts, ka tas varētu izraisīt procentu maksājumu augšanu.

11.5.8 Tāpat Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka ir ļoti svarīgi izvērst regulas **elektronisko maksājumu drošības** jomā ⁽¹⁰⁾, pozitīvi vērtējot neseno Komisijas iniciatīvu par debašu rīkošanu saistībā ar kopējas telpas izveidi iekšējā tirgus maksājumiem ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁾ Atsaucoties tieši uz *LOVELLS* kga (MARKT/2001/II/D), prezentēto ziņojumu, līguma Nr. ETD/2001/B5 - 3001/D/76, kurā ziņotājs arī ir piedalījies.

⁽²⁾ Padomes 1985. gada 5. decembra Regula 85/577/CEE par patērētāju aizsardzību līgumu gadījumos, kas noslēgti ārpus komerciālajām iestādēm, OV L 372, 31.12.1985.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 20. maija Direktīva 97/7/CE par patērētāju aizsardzību attāli noslēgto līgumu saistībā, OV L 144, 04.06.1997.

⁽⁴⁾ 97/7 Direktīvas 11. panta a) apakšpunkts.

⁽⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīva 2002/65/CE par attālināto finansiālo pakalpojumu komercializēšanu, OV L 271, 09.10.2002.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas priekšlikums saistībā ar likumdošanas noteikumu harmonizāciju, reglamentūru un administratīvajiem noteikumiem Dalībvalstīs saistībā ar patēriņa kredītu (COM (2002) 443, 11.09.2002.).

⁽⁷⁾ 89 % no aptaujātajām iestādēm apstiprina, ka šis noteikums ir ierakstīts likumdošanā, bet 30 % no tām šie mehānismi nerada efektīvas piemērošanas mērķi.

⁽⁸⁾ 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEC, OV L 95/29, 21.04.1993.

⁽⁹⁾ Pēc tā, kas ir zināms, netiek turpināta CLAB izveide, kas ir grūti pieejama. 52 % no aptaujātajām iestādēm uzskata, ka patērētāju piedāvātā aizsardzība ir pietiekama, saistībā ar liekajiem noteikumiem un tikai 19 % uzskata, ka tā ir nepietiekama.

⁽¹⁰⁾ skatīt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinumu, ziņotājs : *ATAÍDE FERREIRA* kgs, OV C 116, 20.04.2001, COM (2002) 248 final, 06.07.2000;

⁽¹¹⁾ Direktīva 87/100, OV L 42, 12.02.1987 un Direktīva 98/7, JO L 101, 01.04.1998.

11.5.8.1 Jebkurā gadījumā visu laiku trūkst kopīgas perspektīvas elektroniskās tirdzniecības jomā, kas varētu iegūt patērētāju uzticību, kā tas skaidri izriet no konferences, kas notika Dublinā, Eiropas Patērētāju dienā 2004. gadā.

11.5.8.1.1 Bez tam līdz šim veiktie pasākumi ar mērķi radīt profesionālas akreditācijas sistēmas, nav pat veicinājuši pašregulējošos pasākumu izveidi, lai ļautu patērētājiem noteikt uzticamas interneta lapas.

11.5.8.1.2 Ir iemesls būt apmierinātiem, par spīti ierobežojumiem, ar nesenaļiem Komisijas pieņemtajiem noteikumiem, kas domāti, lai veicinātu drošāku interneta lietošanu ⁽¹⁾ saistībā ar nepilngadīgo aizsardzību un cilvēku cieņas aizsargāšanu, un atbildes tiesībām audiovizuālās informācijas pakalpojumu ietvaros ⁽²⁾.

11.5.8.2 Bez tam, starptautiskā līmenī trūkst līdzīgas juridiskās daļas, kā tā, kas izveidota ES ar Briseles I reglamentu, kas ir svarīga drošu starptautisku, elektronisku darījumu nodrošināšanai. Šī iemesla dēļ konvencija par kompetences jautājumiem un piemērošanas lēmumiem civilajā un komerciālajā jomā saistībā ar šo jomu ir galvenais mērķis, kas jāpārskata Hāgas konferences ietvaros.

11.5.9 Kā svarīgā jomā ir jāmin **līgumu tiesību** standartizēšana, ko veic Komisija un atbalsta Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ⁽³⁾; šī ir joma, kas jāveicina un tālāk jāattīsta, uzmanību pievēršot īpašu līgumu veidu standartizācijai, kas ir sevišķi svarīgi patērētājiem ⁽⁴⁾.

11.5.10. Nesen publicētā Direktīva par noteiktiem aspektiem attiecībā uz patērētāju preču un ar to saistīto garantiju pārdošanu ⁽⁵⁾ aplūko aspektus saistībā ar garantijām, kas saistītas ar preču tirdzniecību. EESK kritika attiecībā uz šo priekšlikumu, kā tas teikts tās atzinumā par šo jautājumu ⁽⁶⁾, ir pamatota, jo īpaši attiecībā uz saistībām starp komerciālajām un juridiskajām garantijām, kā arī uz procedūrām, kas saistītas ar to realizēšanu praksē.

11.5.10.1 Tagad ir svarīgi ne tikai pārdomāt direktīvas spektru, lai segtu visus pakalpojumus, kas seko pēc tirdzniecības ⁽⁷⁾, bet arī rūpīgi uzraudzīt no Komisijas puses, kā direktīva tiek iestrādāta dalībvalstīs, ņemot vērā tās režīma sarežģītību un grūtības to saskaņot ar valsts likumdošanu.

11.5.11 Viena no jomām, par kuru tika paustas cerības, ka Komisija pieņems nostāju attiecībā uz Zaļo grāmatu par patērētāju aizsardzību ⁽⁸⁾, bija tieši **negodīgo komerciālo darbību joma**.

11.5.11.1 Tajā pat laikā, savā atzinumā par šo tēmu ⁽⁹⁾, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai jau bija iespēja paust vilšanos un noteiktu viedokli par vadlīnijām, kas nodrošinātas konkrētajā direktīvā.

⁽¹⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par Eiropas Parlamenta un Padomes regulu saistībā ar likumdošanas, reglamentūras un administratīvo noteikumu harmonizēšanu dalībvalstīs saistībā ar patēriņa kredītu, 2003. gada 17. jūlijā OV C 234, 30.09.2003, kurā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata par nelabvēlīgu to, ko priekšlikums uztur kā pirmo darbību, sekojot direktīvas 87/102/EEC paraugam, iekšējā tirgus attīstība un līnija, pēc kuras patērētāju aizsardzībai nav nozīmes kā tikai darbībā, kas veicina kredīta piedāvājumu brīvu cirkulāciju, kas nedarbojas kā nolūks, bet gan vienīgi instrumentu iekšējā tirgus attīstībai.

⁽²⁾ Šajā sakarā atgādinām dokumentus, kas vēl joprojām ir aktuāli, piemēram, 24.04.2002 iniciatīvas atzinums un informācijas atskaite, ziņotājs : *ATAÍDE FERREIRA* kgs, OV C 149, 21.06.2002, un dažādas Komisijas un patērētāju valstisko organizāciju organizētas sanāksmes par šo tēmu.

⁽³⁾ Komisijas Ieteikums 87/598/CEE, saistībā ar Eiropas kodu labai vadībai elektronisko maksājumu saistībā, OV L 365, 24.12.1987 ir nepietiekama, lai aizsargātu patērētāju intereses šajā jomā.

⁽⁴⁾ Skatīt Komisijas ziņojumu par juridisko daļu attiecībā uz iekšējā tirgus maksājumiem (COM(2003) 718 final) un Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas atzinumu, 30.06.2004, ziņotājs : *RAVOET* kgs).

⁽⁵⁾ Saīdzināt ar COM(2004) 91 final, 12.03.2004 un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu Komitejas atzinums izstrādāšanas procesā, ziņojuma sniedzēji *RETUREAU* kgs un *DAVISON* kdze.

⁽⁶⁾ Saīdzināt ar COM(2004) 341 final un Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas atzinums kura ziņotājs ir tas pats, kas iepriekšējam atzinumam.

⁽⁷⁾ Skatīt Komisijas ziņojumu par Eiropas līguma tiesībām (COM(2001) 398 final, 11.07.2001.) un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums, ziņotājs: *RETUREAU* kgs, OV C 241 07.01.2002.

⁽⁸⁾ Saīdzināt ar EESK iniciatīvas atzinumu, kas pašlaik tiek gatavots "Eiropas apdrošināšanas līguma" ietvaros (INT/202), kura ziņotājs ir tas pats, kas šim konkrētajam atzinumam.

⁽⁹⁾ 1994. gada 1. jūnija Atzinums 743/94, ziņotājs : *PROUMENS* kgs, OV C 295, 22.10.1994.

11.5.11.2 Šis jautājums ir rūpīgi jāuzrauga nākotnē, jo īpaši no patērētāju pārstāvju puses jaunajās dalībvalstīs.

11.5.12 Tāpat Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir izteikusi savu neapmierinātību attiecībā uz regulas projektu par **tirdzniecības veicināšanu** ⁽¹⁾, un apstiprinājusi iebildumus attiecībā uz tā beigu formu un tā savienojamību ar priekšlikumu saistībā ar negodīgām komerciālām darbībām, baidoties, ka kopumā šie divi instrumenti tā vietā, lai palīdzētu nodrošināt patērētāju intereses, spers soli atpakaļ no pašreizējiem patērētāju aizsardzības līmeņiem.

11.6 Visbeidzot **taisnīguma pieejamības** jomā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka ir nepieciešams stiprināt ne tikai kolektīvo, kopējo un līdzīgo individuālo interešu aizstāvību ⁽²⁾ (nekavējoties izskatot Direktīvu par rīkojumiem attiecībā uz patērētāju interešu aizsardzību ⁽³⁾), izvēršot tās spektru tā, lai pārveidotu to par "klasificētu darbību" ar mērķi veicināt zaudējumu kompensāciju, tajā pašā laikā apturot nelikumīgas vai negodīgas darbības), bet arī individuālo patērētāju likumiskās intereses konflikta situācijā, jo īpaši tas attiecas uz ātru tiesisko procesu nodrošināšanu, ideāli — ja bez maksas ⁽⁴⁾. Šajā jomā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja vairākkārt atkārtoti, ka tā atbalsta ne tikai alternatīvus konfliktu risināšanas līdzekļus (alternatīva strīdu atrisināšana) ⁽⁵⁾, bet arī šķīrējtiesu procedūras. Vienlīdz tiek uzskatīts, ka viena no prioritātēm ir atbalstīt valstiskās varas iestādes operatīvā un tehniskā līmenī, lai radītu līdzekļu izmantošanas iespēju dažādās dalībvalstīs⁹⁶.

11.6.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atbalsta saistošās likumdošanas pieņemšanu, kas, ietverot subsidiaritātes un proporcionalitātes principus, nodrošina mērķu sasniegšanu, kas sniegti Komisijas ieteikumos par šo jautājumu ⁽⁶⁾. Tas jo īpaši attiecas uz patērētāju brīvības principu un objektivitātes principu, procedūru pārredzamību, izstrādājot saistošus noteikumus no ieteikumiem, kas līdz šim nav efektīvi piemēroti praksē plašā mērogā.

11.7 Šajā jomā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja apsveic nesenās Komisijas iniciatīvas saistībā ar tiesisko sadarbību, starp kurām var izšķirt regulas, kas saistītas ar maksātnespēju ⁽⁷⁾ un ar piemērojamo likumu par tiesu kompetenci (Briseles Konvencija) ⁽⁸⁾, kā arī regulas priekšlikumu par piemērojamo likumu saistībā ar ne līgumattiecību saistībām (Roma II) ⁽⁹⁾, Zaļo grāmatu par Romas Konvencijas par līgumattiecību saistībām pārveidošanu Kopienas Regulā (Roma I) ⁽¹⁰⁾ un regula, ar ko tiek izstrādāti Kopienas darbību noteikumi, lai veicinātu Eiropas tiesiskās telpas izveidi civilajā sfērā ⁽¹¹⁾. Bez tam Komisija tiek aicināta sekot vienotās tiesiskās telpas izveidei kā pamata strukturējošam elementam procesuālo tiesību aspektā, veidojot vienotu tirgu, kas kļūst aizvien svarīgāks paplašinātājā ES.

⁽¹⁾ Direktīva 1999/44/CE 25.05.1999, OV L 171 07.07.1999.

⁽²⁾ Kā tas jau noteikts Komisijas unikālajā "Zaļajā grāmatā" (COM (93) 509 final, 15.11.1993.; konkrētā direktīv neievēroja "Zaļās grāmatas" būtību.

⁽³⁾ COM (2001) 531 final, skatīt CESE Atzinumu 344/2002, ziņotāja : DAVISON kdze, OV C 125, 27.05.2002.

⁽⁴⁾ Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komisijas Atzinums 28.01.2004., ziņotājs : HERNÁNDEZ BATALLER kgs, OV C 108, 30.04.2004.

⁽⁵⁾ Savā atzinumā, ziņotājs : DIMITRIADIS kgs, OV C 221, 17.09.2002, par Komisijas reglamenta priekšlikumu (COM(2001) 546 final, 02.10.2001.).

⁽⁶⁾ 71 % no aptaujātajām iestādēm apstiprina, ka eksistē taisnīguma pieejas mehānismi un tikai 29 % ir atbildējuši, ka nav tādu specifisku mehānismu, attiecībā uz to efektivitāti, 58 % tos vērtē kā atbilstošus un 35 % kā nepietiekami efektīvu.

⁽⁷⁾ Direktīva /27CE 19.05.1998, OV L 166, 11.06.1998, kas šodien pastāv kodētā versijā (COM (2003) 241 final, 12.05.2003.).

⁽⁸⁾ Attiecībā uz tiesu izdevumus attaisnojošajiem likumiem patērētāju aizsardzības asociācijām, 73 % no aptaujātajām iestādēm atbildēja, ka tādi nepastāv.

⁽⁹⁾ Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komisijas Atzinums par "Zaļo grāmatu par alternatīvajiem veidiem konfliktu risināšanai, kas izriet no civilajām un komerciālajām tiesībām" (COM(2002) 196, 19.04.2002.), ziņotājs : MALOSSE kgs, OV C 85, 08.04.2003. CESE gaida publikāciju par REJE (Eiropas ārpussēdes notiekošo darbību centrs) darbību atskaiti, bet jau piesaista un vērs uzmanību uz nepieciešamību to darīt operatīvāk.

⁽¹⁰⁾ 78 % no aptaujātajām iestādēm pastāv ADR mehānismi un tikai 33 % atbildējuši negatīvi.

⁽¹¹⁾ 30. maija lēmums 98/257/CE par piemērojamiem principiem atbildīgajos organismos ārpus tiesas sēdes notiekošo patērētāju konfliktu reglamentā, OV L 115, 17.04.1998 un 2001. gada 4. aprīļa lēmums 2001/310/CE JO L 109, 19.04.2001.

12. Secinājumi

12.1 Patērētāju aizsardzībai, dalībai, sekmēšanai un aizstāvībai jāveido pastāvīgs mērķis visās Eiropas Savienības politikās, ietverot to Eiropas pilsoņu tiesībās.

12.2 Sakarā ar desmit jauno dalībvalstu pievienošanos, kurās vairumā patērētāju aizsardzība ir relatīvi jauns jautājums, visa patērētāju politika ir jāpārskata no jauna, lai noteiktu, vai tā atbilst tirgus ar gandrīz 500 miljoniem patērētāju prasībām.

12.3 Eiropas Savienība un tās institūcijas spēlē galveno lomu prioritāšu noteikšanā likumdošanas un institucionālo noteikumu atkārtotā izskatīšanā, kā arī nepieciešamo darbību programmās, lai nodrošinātu patērētāju politikas efektivitāti tā, ka tiek garantēta tās mērķu izpilde.

12.4 Ar šo atzinumu pēc pašas iniciatīvas Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, kā pilsoniskās sabiedrības interešu interpretētājs, pauž vēlmi piedalīties šādas politikas definēšanā, veicot īpašus pasākumus, lai iesaistītu pārstāvjus no jaunajām dalībvalstīm.

12.5 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka steidzamas prioritātes patērētāju politikas ietvaros ir:

- *acquis communautaire* vienkāršošana un kodificēšana;
- efektīva savlaicīgi transponētu likumdošanas tiesību piemērošana, kā arī to stingra kontrole;
- regulas īstenošana par negodīgām komerciālām darbībām;
- steidzami uzlabojumi labākai informēšanai un labākai patērētāju apmācībai;
- efektīva patērētāju politikas iekļaušana pārējās politikās kopienas un nacionālajā līmenī;
- atbalsts patērētāju asociācijām izstrādājumu analīzē un informācijas apmaiņā par to kvalitāti.

12.6 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka stipru un neatkarīgu patērētāju pārstāvniecisko organizāciju pastāvēšana veido pamatu efektīvai patērētāju dalībai, veicināšanai un aizstāvībai.

12.7 Šajā aspektā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka ir svarīgi nodrošināt, ka patērētāju organizācijas saņem atbilstošu finansējumu savu darbību, programmu, projektu un iniciatīvu veikšanai.

12.8 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka patērētāju organizāciju dalības un reprezentativitātes kritēriju noteikšana varētu veicināt paaugstinātu patērētāju politikas efektivitāti.

12.9 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka ir jāturpina vai jāuzsāk iniciatīvas, neizlaižot no uzmanības nepieciešamību uzturēt līdzsvaru starp saistītajām interesēm, uzraudzīt likumdošanas darbu vai sagatavot jaunas likumdošanas iniciatīvas, īpaši šādās jomās:

- pakalpojumu drošība un atbildība par nepilnīgo pakalpojumu veikšanu;
- vispārējo interešu galvenie pakalpojumi;
- veselības un drošības aizsargāšana;
- paaugstināta drošība, veicot elektroniskos maksājumus un izmantojot internetu;
- mājsaimniecības kredītu pārsniegšana;
- maksājumu līdzekļi;
- līgumattiecību tiesības;
- taisnīguma un vienotas tiesiskas telpas pieejamība.

12.10 Bez tam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka vajadzētu pārskatīt jau pastāvošo Kopienas likumdošanu un padarīt savienojamus dažādus tās elementus veidā, kas ļautu piemēroties jaunajam, paplašinātajam, vienotajam tirgum ar īpašu uzsvāri uz šādām jomām:

- ražotāja atbildība;
- mājas tirdzniecība, attālinātā tirdzniecība, elektroniskā komercija un tirdzniecības sekmēšana;
- negodīgi nosacījumi patērētāju līgumos;
- patērētāja kredīts;
- preču un pakalpojumu tirdzniecības garantijas.

12.11 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atgādina par tās priekšlikumu izveidot Patērētāju aizsardzības pētniecības institūtu, kam jāsniedz zinātnisks pamats par patērētāju politiku ⁽¹⁾.

12.12 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicina dalībvalstis uzskatīt patērētāju dalību, veicināšanu, aizsardzību un aizstāvību par prioritāti, kas jāņem vērā visās to politiskajās nostādnēs.

12.13 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka Komisijai ņemt vērā šajā atzinumā minētos priekšlikumus un ieteikumus, izstrādājot jaunās patērētāju politikas vadlīnijas un regulāri izplatīt ziņojumus par patērētāju jomu un patērētāju vietu Eiropā.

Briselē, 2005. gada 10. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu
komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Padomes Dok. 9179/99 + 1 - 99/00806, (Atzinums, ziņotājs : RAVOET kgs, OV C 75, 15.03.2000), šie Padomes dokumenti pašreiz ir ietverti Padomes Regulā (OV L 160/1, 30.06.2000.).

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinumam

Sekojoši atzinuma izmaiņu pieteikumi tika noraidīti, bet ieguva vismaz vienu ceturto daļu no nodotajām balsīm:

12.5. punkts

Papildināt 12.5.punktā uzdevumu uzskaitījumu ar sekojošu: "iespējai risināt patērētāju tiesību aizsardzības problēmas ārpus nacionālas valsts nacionālā valodā ar nacionālā patērētāju tiesībsarga starpniecību".

Pamatojums

Šobrīd patērētājam grūti realizēt savas tiesības citā ES valstī dēļ valodas barjeras un procedurālo barjeru nezināšanas, piemēram, latvietim patērētāju tiesību pārkāpumu Holandē vai otrādi.

Balsošanas rezultāti:

Balsis par: 23

Balsis pret: 43

Atturas: 3
